

УДК 001.89:336.5(477)

DOI: 10.25140/2411-5215-2021-2(26)-181-189

*Євгенія Поліщук, Альона Воротнікова, Марина Воротнікова, Ольга Нагорна***ФІНАНСУВАННЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МОЛОДИХ УЧЕНИХ В УКРАЇНІ***Yevheniia Polishchuk, Alona Vorotnikova, Maryna Vorotnikova, Olga Nagorna***FINANCING OF RESEARCH ACTIVITY OF YOUNG SCIENTISTS IN UKRAINE**

Через аналіз сучасного стану державного бюджетного фінансування науково-дослідної діяльності молодих учених розкрито вплив державного фінансування на наукомісткість ВВП, виявлено основних розпорядників державних коштів, через які здійснюється це фінансування. Деталізація кількісного та якісного складу науковців за аналізований період дозволила виявити тенденції щодо їх зміни у зв'язку зі зміною обсягів фінансування.

Ключові слова: науково-дослідницька діяльність; фінансування науково-дослідної діяльності; бюджетне фінансування науково-дослідної діяльності; розпорядники фінансування науково-дослідної діяльності; молоді вчені; науково-дослідна діяльність молодих учених; гранти; стипендії; програми для науковців.

Табл.: 4. Бібл.:28.

Through the analysis of the current state of state budget funding for research activities of young scientists revealed the impact of public funding on the science-intensive GDP, identified the main managers of public funds through which this funding is provided. And the detailing of the quantitative and qualitative composition of scientists for the analyzed period revealed trends in their change due to changes in funding.

Keywords: scientific and scientific activity; financing of scientific and pre-cultural activities; budgetary financing of scientific and pre-cultural activities; sponsors of the financing of scientific and pre-cultural activities; young ones; scientific and research activity of young scientists; grant; scholarships; programs for science.

Table: 4. References: 28.

JEL Classification: I22

Постановка проблеми. З прийняттям 26 листопада 2015 року Закону України «Про наукову та науково-технічну діяльність» на законодавчому рівні було сформульовано місію науки в Україні таким чином: «Рівень розвитку науки і техніки є визначальним чинником прогресу суспільства, підвищення добробуту громадян, їх духовного та інтелектуального зростання...» [17]. Отже, для розвитку науки і техніки в Україні важливим елементом є насамперед створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу досвідчених та молодих науковців, за допомогою системної фінансової підтримки їхньої науково-дослідної діяльності. У контексті вивчення цієї проблеми доцільно звернути увагу на сучасний стан фінансування науково-дослідної діяльності вчених в Україні за рахунок державного бюджету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема фінансування науково-дослідницької діяльності молодих учених присвячена значна кількість праць сучасних вітчизняних та закордонних науковців. Зокрема, питаннями бюджетного фінансування науково-дослідної діяльності молодих учених в Україні у своїх працях розглядали такі науковці: Г. Артюх, К. Гнезділова, М. Карліна, Д. Касьянова, В. Луговий, С. Ніколаєнко, А. Підласий, С. Салига, В. Степашко та ін. Питання науки та науково-дослідної діяльності розкрито в роботах таких науковців, як Т. Боголіб, О. Гармашова, Г. Добров, О. Жилінський, В. Колпаков, В. Кузнецов, Б. Маліцький, А. Сільнова, Я. Яцківа та ін.

Виділення недосліджених частин загальної проблеми. Незважаючи на підвищений науковий інтерес до означеної проблеми, треба зазначити, що рівень вивчення питання фінансової підтримки науково-дослідної роботи молодих учених в Україні не є достатнім та потребує подальшого дослідження.

Постановка завдання. Метою цієї статті є вивчення особливостей фінансової підтримки проведення науково-дослідної діяльності молодих учених в Україні.

Виклад основного матеріалу. Рівень розвитку науки є одним з основних індикаторів розвитку суспільства, основним джерелом економічного зростання та ефективного функціонування суспільства та держави загалом. Зважаючи на емпірично виявлену високу та стійку залежність технологічного рівня розвитку країни від наукоємності ВВП (що розра-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

ховується як відношення витрат на науково-дослідну діяльність до обсягу ВВП країни), доцільно зазначити, що при значенні цього показника 0,4-0,5 % наука виконує соціально-культурну функцію; 0,6-0,9 % – підтримує сформований технологічний потенціал; при значенні вище за 0,9 % – забезпечує економічний розвиток суспільства [1]. Враховуючи зазначену вище залежність технологічного рівня розвитку країни від обсягів фінансування науково-дослідної діяльності вчених, доцільно звернути увагу на динаміку фінансування видатків на науково-дослідну діяльність в Україні за останнє десятиліття (табл. 1). Статистичні дані свідчать про суттєве зростання кількісної складової фінансування науково-дослідної діяльності вчених в Україні за 2010-2020 рр. трохи більше ніж удвічі (з 8107,1 млн грн у 2010 р. до 17 022,4 млн грн у 2020 р.). При цьому частка фінансування науково-дослідної діяльності щодо ВВП демонструє стійку тенденцію до зниження, що вказує на те, що наука у 2010-2014 рр. підтримувала сформований технологічний потенціал, а з 2015 року – виконувала лише соціальну функцію. Водночас показник наукоємності ВВП в 2020 році становить 0,41 %, що є критично низьким для країни та демонструє неспроможність науки суттєво впливати на суспільне життя країни.

Таблиця 1

Динаміка витрат на фінансування науково-дослідної діяльності в Україні за 2010-2020 рр.

Рік	Витрати на фінансування науково-дослідної діяльності (млн грн)	Частка витрат на фінансування науково-дослідної діяльності у ВВП, %
2010	8107,1	0,75
2011	8513,4	0,65
2012	9419,9	0,67
2013	10 248,5	0,70
2014	9487,5	0,60
2015	11 003,6	0,55
2016	11 530,7	0,48
2017	13 379,3	0,45
2018	16 773,7	0,47
2019	17 254,6	0,43
2020	17 022,4	0,41

Джерело: складено авторами за даним [6].

Зважаючи на поступове зростання фінансування науково-дослідної діяльності в Україні за останнє десятиліття, доцільно звернути увагу на зміну складу працівників, що здійснюють наукові дослідження в зазначений період (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка зміни кількості працівників, що виконують науково-дослідну діяльність в Україні за 2010-2020 рр., за категоріями персоналу

Рік	Кількість працівників, задіяних у виконанні наукових досліджень	У тому числі:		
		дослідники	техніки	допоміжний персонал
2010	182 484	133 744	20 113	28 627
2011	175 330	130 403	17 260	27 667
2012	164 340	122 106	15 509	26 725
2013	155 386	115 806	14 209	25 371
2014	136 123	101 440	12 299	22 384
2015	122 504	90 249	11 178	21 077
2016	97 912	63 694	10 000	24 218
2017	94 274	59 392	9144	25 738
2018	88 128	57 630	8553	21 945
2019	79 262	51 121	7470	20 671
2020	78 860	51 427	7117	20 316

Джерело: складено авторами за даним [6].

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

За аналізований період кількість працівників, що здійснюють науково-дослідну діяльність в Україні знизилася у 2,3 раза (з 182 484 осіб у 2010 році до 78 860 осіб у 2020 році). Найбільш суттєвим є зниження кількості дослідників з 133 744 осіб у 2010 році до 51 427 осіб у 2020 році (або в 2,6 раза) та техніків з 20 113 осіб у 2010 році до 7 117 осіб у 2020 році (або в 2,8 раза), при незначному зниженні кількості допоміжного персоналу, що бере участь у дослідженні (з 28 627 осіб у 2010 році до 20 316 осіб у 2020 році, або 0,4 раза).

На тлі зростання обсягів фінансування наукових досліджень та зниження кількості дослідних доцільним є, на нашу думку, звернути увагу на галузі науки, що фінансуються для подальшого виокремлення існуючої проблематики (табл. 3).

Таблиця 3

*Витрати на фінансування науково-дослідної діяльності вчених
за видами досліджень за 2010-2020 рр.*

Рік	Витрати на виконання наукових досліджень і розробок (млн грн)	У тому числі:		
		фундаментальних наукових досліджень	прикладних наукових досліджень	науково-технічних (експериментальних) розробок
2010	8107,1	2175,0	1589,4	4342,7
2011	8513,4	2200,8	1813,9	4 498,7
2012	9419,9	2 615,3	2023,2	4781,4
2013	10 248,5	2 698,2	2061,4	5488,9
2014	9487,5	2452,0	1882,7	5152,8
2015	11 003,6	2 460,2	1960,6	6582,8
2016	11 530,7	2225,7	2 561,2	6743,8
2017	13 379,3	2924,5	3163,2	7291,6
2018	16 773,7	3756,5	3568,3	9448,9
2019	17 254,6	3740,4	3635,7	9878,5
2020	17 022,4	4259,0	3971,4	8792,1

Джерело: складено авторами за даним [6; 23; 24].

Наведені дані свідчать про активізацію фінансування науково-технічних (експериментальних) розробок українських науковців у 2010-2020 рр., обсяг фінансування даного типу дослідження зріс удвічі (з 4342,7 млн грн у 2010 р. до 8792,1 млн грн у 2020 р.), при цьому частка зазначених вище досліджень у загальному обсязі становить понад 50 %. Водночас спостерігається не менш суттєве зростання фінансування фундаментальних (з 2175 млн грн у 2010 р. до 4259 млн грн у 2020 р. – в 1,96 раза) та прикладних досліджень (з 1589,4 млн грн у 2010 р. до 3971,4 млн грн у 2020 р. – у 2,5 раза). Зважаючи на значно менші темпи зростання обсягів фінансування фундаментальних досліджень, у порівнянні з прикладними та науково-технічними дослідженнями, не дивним є тенденція кількісних та якісних змін кадрового потенціалу науково-дослідних установ, що значною мірою провадять фундаментальні дослідження, на які на сучасному етапі розвитку країни та суспільства значно зменшений попит у порівнянні з іншими країнами.

Зважаючи на стійку позитивну тенденцію до зростання обсягів фінансування науково-дослідної діяльності, слід звернути увагу на основні державні інституції, що безпосередньо здійснюють бюджетне фінансування проваджуваних українськими вченими досліджень, зокрема Національну академію наук України (НАН), Міністерство освіти та науки України (МОН), Національну академію аграрних наук України (НААН), Національну академію медичних наук України (НАМН) та ін. (табл. 4).

Бюджетне фінансування науково-дослідної діяльності вчених України в основному (понад 50 % коштів) здійснюється через головного розпорядника коштів в особі НАН України, традиційно основною програмою, що фінансується даним державним закладом, є «Фундаментальні дослідження, прикладні наукові й науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами та державним замовленням, під-

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

готовка наукових кадрів, фінансова підтримка розвитку наукової інфраструктури та наукових об'єктів, що становлять національне надбання, забезпечення діяльності наукових бібліотек» [8].

Таблиця 4

Бюджетне фінансування науково-дослідної діяльності вчених в Україні в розрізі головних розпорядників за 2014-2019 рр., млн грн

Рік	Найменування головного розпорядника					Усього
	НАН	МОН	НААН	НАМН	Інші головні розпорядники	
2014	2 954,50	631,80	622,80	303,40	766,00	5 278,50
2015	2 851,80	745,70	674,60	329,20	689,40	5 290,70
2016	2 649,10	1 052,70	452,30	304,60	829,10	5 287,8
2017	3 428,50	1 522,00	1 163,70	324,40	1 071,30	7 509,90
2018	4 367,40	1 613,50	1 180,20	400,80	1 378,00	8 939,80
2019	4 786,42	1 591,84	1 120,67	468,19	1 345,36	9 312,48
2020	-	-	-	-	-	-

Джерело: складено авторами за даним [5; 4; 25].

Одним із найбільших фінансових розпорядників є МОН України (близько 15-18 %), незважаючи на те, що обсяги профінансованих проєктів та програм утричі менші за обсяги фінансування НАН України. Бюджетною програмою МОН, що має найбільший обсяг фінансування, є «Дослідження, наукові та науково-технічні розробки, виконання робіт за державними цільовими програмами та державним замовленням, підготовка наукових кадрів, фінансова підтримка преси, розвитку наукової інфраструктури, наукових об'єктів, що становлять національне надбання, забезпечення діяльності Державного фонду фундаментальних досліджень» [7].

НААН та НАМН України загалом здійснюють фінансування бюджетних дослідницьких програм меншою мірою (12 та 5 % відповідно), ніж НАН та МОН України, а частка інших розпорядників є менш значною.

Серед інших розпорядників державних коштів, що здійснюють фінансування науково-дослідної діяльності, доцільно звернути увагу на створений у 2018 році Національний фонд досліджень України [26]. У 2020 році даних НФДУ провів 2 конкурси для молодих учених «Наука для безпеки людини та суспільства» та «Підтримка досліджень провідних та молодих учених», результатом яких стало здійснення фінансування 216 проєктів-переможців на суму 271,7 млн грн [28].

Крім здійснення цільового фінансування науково-дослідної діяльності за кошти державного бюджету відповідно до схвалених програм, держава здійснює підтримку молодих вчених шляхом надання премій, грантів та стипендій.

Серед державних премій доцільно виділити такі:

- Щорічна премія Президента України для молодих вчених присуджується за видатні досягнення в галузі природничих, технічних та гуманітарних наук, які сприяють дальшому розвитку науки, суспільному прогресу й утверджують високий авторитет вітчизняної науки у світі (у тому числі дослідження теми Голодомору 1932-1933 років в Україні) [12];

- Премія Верховної Ради України молодим вченим створена з метою розвитку вітчизняної науки і техніки, покращення підтримки молодих вчених, створення додаткових можливостей і стимулів для проведення ними фундаментальних і прикладних наукових досліджень та науково-технічних розробок з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки [19]. Присуджується 30 іменних стипендій, строком на 1 рік;

- Премія Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України присуджується молоді, особливі досягнення якої сприяють розвитку молодіжних ініціатив на місцевому рівні. Щороку присуджується до 20 премій у розмірі 50 тис. грн кожна [20];

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

- Премія НАН України для молодих учених і студентів закладів вищої освіти за кращі наукові роботи присуджується за роботи в галузі природничих, технічних і соціо-гуманітарних наук. Щорічно присуджується 14 премій для молодих учених і 14 премій для студентів вищих навчальних закладів;

- Національна премія імені Бориса Патона, прийнята в 2021 році, що призначається «за видатні наукові дослідження, які сприяють подальшому розвитку гуманітарних, природничих і технічних наук, позитивно впливають на суспільний прогрес і утверджують високий авторитет вітчизняної науки у світі...» [15].

До державних стипендій доцільно віднести:

- Стипендії Президента України для молодих вчених призначаються відповідно до Указу Президента України від 22 березня 1994 р. «Про державну підтримку наукової діяльності Академії наук України» з метою підтримки молодих науковців Національної академії наук, які проводять перспективні наукові дослідження в галузі природничих, технічних, гуманітарних і суспільних наук [22]. Присуджуються 300 щомісячних стипендій Президента України, строком до двох років [2];

- Іменні стипендії Верховної Ради України для молодих учених - докторів наук засновано на підставі Постанови Верховної Ради України «Про іменні стипендії Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук» від 05 лютого 2019 р. задля покращення ефективності адресної підтримки молодих учених – докторів наук, створення додаткових можливостей і стимулів для проведення ними в Україні фундаментальних і прикладних наукових досліджень з пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки. Присуджується 30 іменних стипендій, строком на 1 рік [16];

- Стипендії Кабінету Міністрів України для молодих вчених, які успішно проводять наукові дослідження, здійснюють актуальні науково-технічні розробки і вже досягли визнаних результатів [21]. Присуджуються 320 щомісячних стипендій Кабінету Міністрів України, терміном на два роки [2];

- Стипендії НАН України для молодих вчених присуджуються 300 щомісячних стипендій НАН України у розмірі 8 мінімальних заробітних плат кожна строком до двох років [19].

Державні гранти представлені:

- Гранти Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених – це фінансова підтримка державою обдарованої молоді, що надається з метою реалізації соціально значущих творчих проєктів у соціальній та гуманітарній сфері. Щорічно присуджується 60 грантів [18];

- Гранти Президента України для обдарованої молоді - це фінансова підтримка державою обдарованої молоді, що надається з метою реалізації соціально значущих творчих проєктів у соціальній та гуманітарній сфері. Щорічно присуджується 30 грантів [14];

- Гранти Президента України для докторів наук – це щорічна фінансова підтримка державою наукових досліджень докторів наук в Україні. Щорічно може бути присуджено 20 грантів [13].

Грантова підтримка наукової діяльності за рахунок коштів державного бюджету здійснюється з метою підвищення рівня науково-технічних досліджень та розробок, розвитку науково-технічного потенціалу та підвищення рівня конкурентоспроможності закладів освіти та наукових установ [3].

Крім здійснення фінансування науково-дослідної діяльності за кошти державного бюджету, для отримання фінансування досвідчені та молоді вчені можуть брати участь у міжнародних програмах. Серед найбільш популярних закордонних програм можна виділити:

- Програму Європейського Союзу ERASMUS+ на 2021-2027 роки, що є програмою співпраці ЄС з іншими країнами світу у сфері освіти, молоді та спорту. Дана програм спрямована на підтримку освітнього, професійного та особистісного розвитку шляхом підтримки навчальної та академічної мобільності. Бюджет програми становить понад 28 млн євро [11];

- Програма Європейського Союзу з досліджень та інновацій «Горизонт Європа», що спрямована на підтримку наукових досліджень та розробку інноваційних рішень в межах виконання спільних міжнародних проєктів та участі в програмах обміну досвіду з країнами Європейського Союзу. Бюджет програми становить понад 95,5 млн євро [10];

- Програми Німецької служби академічних обмінів (DAAD), що надає можливість аспірантам, пост-докторантам та докторам наук навчатися та проводити дослідження в Німеччині [5];

- Стипендіальні програми імені Дж. В. Фулбрайта, що дозволяють молодим та досвідченим науковцям проводити досліджень в університетах США, дослідницьких центрах, бібліотеках, музеях, архівах тощо; викладати у вищих навчальних закладах [9].

Висновки і пропозиції. За останні 10 років рівень наукомісткості ВВП України знизився з 0,75 % (у 2010 році) до 0,41 % (у 2020 році), що є критичним для розвитку науки, оскільки здійснення фінансування в означених межах не дозволяє значній кількості науковців отримати доступ до якісного фінансування та здійснювати дослідження, незважаючи на стійку позитивну тенденцію до зростання обсягів фінансування науково-дослідної діяльності в Україні. Суттєве скорочення кількості працівників, що здійснюють науково-дослідну діяльність, за аналізований період відбулося значною мірою за рахунок зниження кількості дослідників (науковців) (у 2,5 раза), що дозволяє говорити про «відтік» досвідчених та молодих науковців, що провадять власні дослідження не в Україні чи припинення ними науково-дослідної діяльності. Фінансування науково-дослідної діяльності вчених в Україні значною мірою зосереджене на науково-технічних розробках (близько 50% загального бюджету фінансування), при цьому фундаментальні дослідження мають нижчий обсяг фінансування, що не дозволяє достатньою мірою накопичити необхідний емпіричний досвід для здійснення наукових відкриттів. Фінансування науково-дослідної діяльності досвідчених та молодих учених шляхом надання стипендій, грантів та премій є додатковим елементом державної та недержавної фінансової підтримки, що сприяє популяризації наукової діяльності.

Список використаних джерел

1. Гусаков, Б. И. Программно-целевая модель оценки наукоёмкости ВВП. *Наука и инновации*. 2014. № 12. С. 37-42.
2. Комітет Державних премій України в галузі науки і техніки. URL: <http://www.kdpu-nt.gov.ua/uk>.
3. Кропивницький Р. С. Підтримка держави як інструмент державного управління науковою діяльністю в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 14. С. 105–110.
4. Наукова та науково-технічна діяльність в Україні у 2019 році: науково-аналітична доповідь / Т. В. Писаренко та ін. Київ: УкрІНТЕІ, 2020. 109 с.
5. Офіційний сайт DAAD. URL: <https://www.daad-ukraine.org/uk>.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua>.
8. Офіційний сайт Національної академії наук України. URL: <https://www.nas.gov.ua/UA/pages/default.aspx>.
9. Офіційний сайт програма імені Дж. В. Фулбрайта. URL: <https://fulbright.org.ua/en>.
10. Офіційний сайт програми «Горизонт Європа». URL: https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls/horizon-europe_en.
11. Офіційний сайт програми ERASMUS+. URL: <https://erasmusplus.org.ua>.
12. Положення про премію Президента України для молодих вчених : Указ Президента України від 12 червня 2000 р. № 779/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779/2000>.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

13. Положення про щорічні гранти Президента України докторам наук для здійснення наукових досліджень : Указ Президента України від 17 червня 2009 року № 446/2009. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446/2009>.

14. Про гранти Президента України для обдарованої молоді : Указ Президента України від 02 серпня 2000 р. № 945/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/945/2000>.

15. Про державні нагороди : Закон України від 16 березня 2000 року № 1549-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1549-14>.

16. Про іменні стипендії Верховної Ради України для молодих учених - докторів наук : Постанова Верховної Ради України від 05 лютого 2019 р. № 2676-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2676-19>.

17. Про наукову і науково-технічну діяльність : Закон України від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

18. Про порядок надання грантів Президента України для підтримки наукових досліджень молодих учених : Указ Президента України від 24 грудня 2002 р. № 1210/2002. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1210/2002>.

19. Про Премію Верховної Ради України молодим ученим : Постанова Верховної Ради України від 05 лютого 2019 р. № 2675-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2675-19>.

20. Про Премію Кабінету Міністрів України за особливі досягнення молоді у розбудові України : Постанова Кабінету Міністрів України від 21 листопада 2007 р. №1333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1333-2007>.

21. Про стипендії Кабінету Міністрів України для молодих вчених : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1994 р. № 560. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-94>.

22. Про стипендії Президента України для молодих вчених : Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 1994 р. № 582. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/582-94>.

23. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2020 р. : аналіт. довідка / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/informacijno-analitichni-materiali>.

24. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2019 році : аналіт. довідка / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/informacijno-analitichni-materiali>.

25. Репко М., Касперович Ю. Скільки коштів витрачають на науку в університетах? Аналітична записка. Київ : Центр економічної стратегії. 2020. 48 с.

26. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році : науково-аналіт. довідка / Міністерство освіти і науки України. Київ : Центр економічної стратегії. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/informacijno-analitichni-materiali>.

27. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році: науково-аналітична записка / Т. В. Писаренко та ін. Київ : УкрІНТЕІ, 2021. 39 с.

28. Стан розвитку науки і техніки, результати наукової і науково-технічної діяльності за 2018 : аналіт. довідка / Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/informacijno-analitichni-materiali>.

References

1. Gusakov, B.I. (2014). Prohrammno-tselevaia model otsenky naukoemkosti VVP [Program-target model for assessing the science intensity of GDP]. *Nauka i innovatsii – Science and innovations*, (12), 37-42.

2. Komitet Derzhavnykh premii Ukrainy v haluzi nauky i tekhniki [Committee of State Prizes of Ukraine in Science and Technology]. <http://www.kdpu-nt.gov.ua/uk>.

3. Kropyvnytskyi, R.S. (2018). Pidtrymka derzhavy yak instrument derzhavnogo upravlinnia naukovoiu diialnistiu v Ukraini [Pidtrimka of the State as an Instrument of State Management of Science in Ukraine]. *Investytsii: praktyka ta dosvid – Investments: practice that dosvid*, (14), 105–110.

4. Pisarenko, T.V., Kuranda, T.K. (2020). *Naukova ta naukovo-tekhnichna diialnist v Ukraini u 2019 rotsi: naukovo-analitychna dopovid [Science and scientific-technical activity in Ukraine at 2019 rotsi: scientific-analytical additional evidence]*. UkrІNTEІ.

5. Ofitsiynyi sait DAAD [DAAD official site]. <https://www.daad-ukraine.org/uk>.

6. Ofitsiynyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy [Official site of the State Statistics Service of Ukraine]. <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Ofitsiynyi sait Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [Official site of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. <https://mon.gov.ua/ua>.

8. Ofitsiynyi sait Natsionalnoi akademii nauk Ukrainy [Official site of the National Academy of Sciences of Ukraine]. <https://www.nas.gov.ua/UA/pages/default.aspx>.

9. Ofitsiynyi sait prohrama imeni Dzh. V. Fulbraita [Official site of the Fulbright program]. <https://fulbright.org.ua/en/>.

10. Ofitsiynyi sait prohramy “Horyzont Yevropa” [Official site of the programs “Horizon Europe”]. <https://ec.europa.eu/info/research-and-innovation/funding/funding-opportunities/funding-programmes-and-open-calls>.

11. Ofitsiynyi sait prohramy ERASMUS+ [Official site with ERASMUS+ programs]. <https://erasmusplus.org.ua>.

12. Polozhennia pro premiiu Prezydenta Ukrainy dlia molodykh vchenykh [Regulations on the Prize of the President of Ukraine for young wives], Decree of the President of Ukraine № 779/2000 (12.06.2000). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/779/2000>.

13. Polozhennia pro shchorichni hranty Prezydenta Ukrainy doktoram nauk dlia zdiisnennia naukovykh doslidzhen [Provisions about the grants of the President of Ukraine to doctors of sciences for the development of scientific advances], Decree of the President of Ukraine № 446/2009 (on 17 April, 2009). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/446/2009>.

14. Pro hranty Prezydenta Ukrainy dlia obdarovanoi molodi [About the grant of the President of Ukraine for the gifted youth], Decree of the President of Ukraine № 945/2000 (on 02 August, 2000). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/945/2000>.

15. Pro derzhavni nahorody [On the State Awards of Ukraine], Law of Ukraine № 1549-III (on March 16, 2000). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1549-14>.

16. Pro imenni stypendii Verkhovnoi Rady Ukrainy dlia molodykh uchenykh - doktoriv nauk [About the imeni scholarships of the Verkhovna for the sake of Ukraine for young students - doctors of sciences], Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine № 2676-VIII (on 05 February, 2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2676-19>.

17. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist [About science and scientific and technical activity], Law of Ukraine № 848-VIII (on 26 November, 2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.

18. Pro poriadok nadannia hrantiv Prezydenta Ukrainy dlia pidtrymky naukovykh doslidzhen molodykh uchenykh [About the order of granting grants of the President of Ukraine for teaching science education to young students], Decree of the President of Ukraine № 1210/2002 (on 24 December 2002). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1210/2002>.

19. Pro Premiiu Verkhovnoi Rady Ukrainy molodym uchenym [About the Prize of the Supreme for the sake of Ukraine for young students], Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine № 2675-VIII (on 05 February, 2019). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2675-19>.

20. Pro Premiiu Kabinetu Ministriv Ukrainy za osoblyvi dosiahnennia molodi u rozbudovi Ukrainy [About the Prize of the Cabinet of the Ministry of Ministries of Ukraine for the special advancement of young people in Ukraine], Resolution of the Cabinet of Ministries of Ukraine № 1333 (on 21 November 2007). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1333-2007>.

21. Pro stypendii Kabinetu Ministriv Ukrainy dlia molodykh vchenykh [About scholarships to the Cabinet of Ministries of Ukraine for young vicarious], Resolution of the Cabinet of Ministries of Ukraine № 560 (on 16 September, 1994). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/560-94>.

22. Pro stypendii Prezydenta Ukrainy dlia molodykh vchenykh [About the scholarships of the President of Ukraine for young wives], Resolution of the Cabinet of Ministries of Ukraine № 582 (on 23 September, 1994). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/582-94>.

23. Realizatsiia pryoritetnykh napriamiv rozvytku nauky i tekhniky ta otrymani rezultaty u 2020 r. [Implementation of priority directing the development of science and technology and the reduction of results in 2020]. <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/informacijno-analitichni-materiali>.

ФІНАНСОВІ РЕСУРСИ: ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ

24. Realizatsiia priorytetnykh napriamiv rozvytku nauky i tekhniky ta otrymani rezultaty u 2019 rotsi [Realization of priority directing the development of science and technology and the reduction of the results in 2019]. <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/informacijno-analitichni-materiali>.

25. Repko, M., & Kasperovich, Yu. (2020). *Skilky koshtiv vytrachaiut na nauku v universytetakh? Analychna zapyska [How much money is spent on science in universities? Analytical note]*. Tsentr ekonomichnoi stratehii.

26. Stan naukovo-innovatsiinoi diialnosti v Ukraini u 2020 rotsi [Mill of scientific-innovative activity in Ukraine at 2020 rotsi]. <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/informacijno-analitichni-materiali>.

27. Pysarenko, T.V., Kuranda, T.K., & Kvasha, T.K. (2021). *Stan naukovo-innovatsiinoi diialnosti v Ukraini u 2020 rotsi [The state of scientific and innovative activity in Ukraine in 2020]*. UkrINTEI.

28. Stan rozvytku nauky i tekhniky, rezultaty naukovoї i naukovo-tekhnichnoi diialnosti za 2018 [Stand for the development of science and technology, the results of scientific and scientific and technical performance for 2018]. <https://mon.gov.ua/ua/nauka/nauka/informacijno-analitichni-materiali>.

Поліщук Євгенія Анатоліївна – доктор економічних наук, професор, професор кафедри корпоративних фінансів і контролінгу, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, м. Київ, 03057, Україна).

Polishchuk Yevheniia – Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of Department of Corporate Finance and Controlling, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Prospect Peremogy, 03057 Kyiv, Ukraine).

E-mail: Yivga_83@ukr.net

Воротнікова Альона Сергіївна – аспірантка кафедри корпоративних фінансів і контролінгу, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, м. Київ, 03057, Україна).

Vorotnikova Alona – PhD Student of Department of Corporate Finance and Controlling, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Peremogy Av., 03057 Kyiv, Ukraine).

E-mail: alona.vorotnikova@gmail.com

Воротнікова Марина Сергіївна – студентка, Національна академія внутрішніх справ (пл. Солом'янська, 1, м. Київ, 03035, Україна).

Vorotnikova Maryna – Student, National Academy of Internal Affairs (1 Solomianska Square, 03035 Kyiv, Ukraine).

E-mail: marina.vorotnikovaa@gmail.com

Нагорна Ольга Валеріївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри корпоративних фінансів і контролінгу, Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана (просп. Перемоги, 54/1, м. Київ, 03057, Україна).

Nagorna Olga – PhD in Economic Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Department of Corporate Finance and Controlling, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman (54/1 Prospect Peremogy, 03057 Kyiv, Ukraine).

E-mail: oliana_n@ukr.net